

УДК 657.6:657.421

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

кандидат економічних наук, Олійник С. О.

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Київ

У статті представлено особливості організації аудиту основних засобів на підприємствах з врахуванням сучасних умов господарювання. Розкрито необхідність проведення аудиту основних засобів, що дозволяє встановити їхній наявний та кількісний стан, відображення в обліку, витрати на ремонт і покращення, правильність нарахування амортизації та усунення їхніх недоліків, що дасть змогу досягнути високого рівня якісних характеристик фінансової звітності підприємства. Сформовано завдання та інформаційна база, що використовується під час здійснення аудиту основних засобів. Наведено методику аудиту основних засобів та визначено її вплив на якість аудиту. Визначено етапи перевірки. Встановлені критерії якості аудиту та встановлені вимоги до процесу підготовки бухгалтерської інформації. Це дасть змогу підвищити якість та системність проведення аудиту основних засобів на підприємстві.

Ключові слова: облік, аудит, організація, основні засоби, амортизація, оцінка, методологія, аудиторські процедури, робочі документи аудитора.

кандидат экономических наук, Олейник С. А. Особенности организации аудита основных средств на предприятии/ Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Киев

В статье представлены особенности организации аудита основных средств на предприятиях с учетом современных условий хозяйствования. Раскрыта необходимость проведения аудита основных средств, что позволяет установить их наличие и количественное состояние, отражение в учете расходов на ремонт и улучшение, правильность начисления амортизации и устранения их недостатков, позволит достичь высокого уровня качественных характеристик финансовой отчетности предприятия. Сформированы задачи и информационная база, используемая при осуществлении аудита основных средств. Приведена методика аудита основных средств и определено ее влияние на качество аудита. Определены этапы проверки. Установлены критерии качества аудита и сформированы требования к процессу подготовки бухгалтерской информации. Это позволит повысить качество и системность проведения аудита основных средств.

Ключевые слова: учет, аудит, организация, основные средства, амортизация, оценка, методология, аудиторские процедуры, рабочие документы аудитора.

PhD in Economic, Oliynyk S. O. Features of organization of audit of main activities in the enterprise/ National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

The article presents the peculiarities of the organization of the audit of fixed assets at the enterprises taking into account modern economic conditions. The necessity of conducting the audit of fixed assets is revealed, which allows to establish their existing and quantitative status, accounting in the accounts, repairs and improvements, correctness of accrual of depreciation and elimination of their shortcomings, which will allow to achieve a high level of qualitative characteristics of the financial

statements of the enterprise. The task and the information base used during the audit of fixed assets have been formed. The methodology of audit of fixed assets is presented and its influence on the quality of audit is determined. The stages of verification are determined. The criteria of the quality of the audit are established and the requirements for the process of preparation of the accounting information are established. This will allow to improve the quality and systematic carrying out of the audit of fixed assets at the enterprise.

Key words: accounting, audit, organization, fixed assets, depreciation, estimation, methodology, audit procedures, working documents of the auditor.

Вступ. Керівництво підприємств та їхні ділові партнери прагнуть одержати надійну інформацію про стан і використання основних засобів, тому для забезпечення об'єктивної інформації її користувачам аудит основних засобів є вагомим складовим.

Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми обліку та аудиту основних засобів зробили провідні вчені як М. Білуха, М. Білик, Ф. Бутинець, С. Голов, Л. Городянська, А. Герасимович, Н. Дорош, В. Казмирчук, Л. Кіндрацька, Л. Нападовська, Г. Нашкерська, А. Озеран, О. Петрик, Я. Савченко, В. Сопко, Н. Ткаченко, В. Усач, Г. Чумаченко, та інші. та багато інших. Незважаючи на велику кількість проведених досліджень, на сьогодні залишаються невирішеними питання у сфері аудиту основних засобів, які потребують подальшого дослідження.

Мета статті полягає в розробці та обґрунтуванні напрямів удосконалення організації аудиту основних засобів на підприємстві.

До завдань аудиту основних засобів слід віднести перевірку правильності віднесення об'єктів до основних засобів; перевірку

законності та правильності операцій, пов'язаних із рухом основних засобів; контроль за дотриманням правил документального оформлення операцій по основних засобах; контроль за наявністю і збереженням основних засобів; перевірку правильності віднесення об'єктів до основних засобів; перевірку правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних із рухом основних засобів; перевірку правильності та своєчасності нарахування, включення у витрати виробництва амортизаційних витрат; перевірку правильності проведення переоцінки основних засобів; перевірку операцій, пов'язаних з орендою основних засобів; перевірку правильності відображення в обліку відновлення основних засобів; зіставлення даних первинних, аналітичних і синтетичних облікових документів з даними, відображеними у звітності підприємства, з метою встановлення їх відповідності.

Джерелами аудиту основних засобів є наказ про облікову політику підприємства; статут підприємства; розпорядчі документи керівника підприємства, які засвідчують факт введення об'єктів основних засобів в експлуатацію; первинні документи бухгалтерського обліку, що відображають операції по основних засобах; відомість обліку основних засобів, нарахованих амортизаційних відрахувань; головна книга; бухгалтерська звітність; плани ремонтів (кошториси) основних засобів, тощо.

Перед проведенням аудиту основних засобів аудитору необхідно ознайомитися з обліковою політикою підприємства у частині організації обліку основних засобів за період, що підлягає перевірці, її змінами порівняно з попереднім.

З метою формування плану та програми проведення перевірки аудитор повинен оцінити систему внутрішнього контролю на

підприємстві (яке в своїй діяльності використовує основні засоби). Якщо ризик невідповідності внутрішнього контролю оцінюється аудитором як незначний, він додатково пояснює в документах обґрунтування своїх висновків. Тому характер і якість перевірки багато в чому будуть залежати від того, наскільки повно та достовірно аудитор вивчить систему внутрішнього контролю [1].

Аудит основних засобів продовжується перевіркою ведення аналітичного обліку, яку можна здійснити вибіркоvim чи суцільним способом. Аналітичний облік основних засобів ведеться за об'єктами основних засобів. Аудитор починає з перевірки наявності і стану інвентарних карток в картотеці аналітичного обліку основних засобів та відповідності даних пооб'єктного аналітичного обліку основних засобів даним синтетичного обліку. Для цього аудитор зіставляє дані опису інвентарних карток основних засобів з наявними в картотеці інвентарними картками. За відсутності карток на окремі об'єкти аудитор має запропонувати керівництву підприємства відновити аналітичний пооб'єктний облік основних засобів. Загальний підсумок залишків за всіма групами основних засобів зіставляється із залишком за рахунком 10 "Основні засоби". Залишки повинні бути однакові. Крім того аудитор встановлює відповідність залишків головної книги із залишками у балансі.

Також аудитор перевіряє, чи всі об'єкти основних засобів закріплені за матеріально відповідальними особами.

Аудитор уважно вивчає матеріали попередніх інвентаризацій (чи були виявлені помилки і яким чином вони виправлені), особливу увагу звертаючи на правильність відображення результатів у бухгалтерському обліку.

Перевіряючи правильність і своєчасність нарахування амортизації, аудитор має з'ясувати, якими методами користується

бухгалтер при нарахуванні амортизації. Який саме метод застосовувати при нарахуванні амортизації підприємство обирає самостійно і це зазначається в обліковій політиці підприємства. Особливу увагу необхідно приділяти перевірці основних засобів, до яких застосовуються спеціальні умови нарахування амортизації. До таких належать основні засоби, що знаходяться на реконструкції, модернізації, на консервації.

Важливим аспектом аудиторської перевірки основних засобів є перевірка правильності їх оцінки. З метою оцінки ефективності контролю основних засобів аудитор з'ясовує питання, що пов'язані із: зміною методів нарахування амортизації основних засобів протягом поточного періоду; нарахуванням амортизації основних засобів на період перебування об'єкта на реконструкції, модернізації, добудові, дообладнанні, консервації; наявністю у складі основних засобів повністю зношених основних засобів; наявністю у складі основних засобів, щодо яких існують судові позови; наявністю у складі основних засобів, які передані під заставу та інші питання, зумовлені завданнями аудиту[2-3].

Важливим питанням, на якому аудитор також зосереджує свою увагу є спосіб одержання основних засобів підприємством. Якщо основні засоби були придбані за рахунок кредиту банку, то відповідно до П(С)БО 7 "Основні засоби", відсотки за кредитами на придбання (створення) основних засобів не включаються до їх первісної вартості, а входять до складу фінансових витрат звітного періоду; якщо основні засоби отримано безоплатно, то вони повинні бути оцінені за ринковою вартістю, а не залишковою.

Особливе місце в системі бухгалтерського обліку займають питання, пов'язані зі станом та збереженням основних засобів.

Аналізуючи операції, пов'язані з орендою основних засобів, аудитор з'ясовує питання своєчасності та правильності проведення розрахунків за орендовані основні засоби, перевіряє точність відображення в обліку ПДВ, виявляє, чи не було фактів передачі в оренду основних засобів без відображення їх в обліку.

Усі результати здійснених аудиторських процедур повинні знайти відображення в робочих документах аудитора. Аудит основних засобів завершується аналізом ефективності їх використання.

На підсумковому етапі аудитор повинен узагальнити результати перевірки, зробити висновки та підготувати обґрунтовані пропозиції щодо усунення недоліків і використання виявлених резервів.

Висновки. Аудиторську перевірку основних засобів слід планувати та здійснювати в такому порядку, щоб урахувати в повному обсязі всі аспекти та господарські операції стосовно основних засобів та їх амортизації, специфіку діяльності підприємства. Достовірна оцінка вартості основних засобів та, за необхідності, переоцінка їх вартості, а також відображення бухгалтерських проведення щодо наявності та руху необоротних активів запобігатиме допущенню помилок, що дозволить уникнути нарахування штрафних санкцій за порушення методичних рекомендацій з обліку основних засобів.

Література:

1. Гуцаленко Л. В. *Проблемні аспекти нарахування амортизації необоротних активів [Електронний ресурс] / Л. В. Гуцаленко, І. І. Божок // Інноваційна економіка. – 2014. – №1. – С. 176-181. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_1_30*
2. Петрик О. А. *Аудит оцінки вартості основних засобів / О. А. Петрик, І. О. Мариніч // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – №4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:*

ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/7010/1/Петрик Мариніч Аудит вартості ОЗ повн..pdf

3. Стригуль Л. С. Шляхи удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві / Л. С. Стригуль, А. С. Тимонова // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2014. – № 32 (1075). – С. 47-50.

References:

1. Hutsalenko L. V. Problemni aspekty narakhuvannia amortyzatsii neoborotnykh aktiviv [Elektronnyi resurs] / L. V. Hutsalenko, I. I. Bozhok // Innovatsiina ekonomika. – 2014. – No1. – S. 176-181. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_1_30

2. Petryk O. A. Audyt otsinky vartosti osnovnykh zasobiv / O. A. Petryk, I. O. Marynich // Ekonomika. Finansy. Pravo. – 2015. – No4. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu:

ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/7010/1/Petryk Marynich Audyt vartosti OZ povn..pdf

3. Stryhul L. S. Shliakhy udoskonalennia orhanizatsii obliku i audytu osnovnykh zasobiv na pidpriemstvi / L. S. Stryhul, A. S. Timonova // Visnyk Nats. tekhn. un-tu «KhPI»: zb. nauk. pr. Temat. vyp.: Tekhnichniy prohres i efektyvnist vyrobnytstva. – Kharkiv: NTU «KhPI». – 2014. – № 32 (1075). – S. 47-50.